

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 6, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 706 63 335, el. p. dokumentai@stt.lt.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188659948

Lietuvos Respublikos Seimo
Aplinkos apsaugos komitetui

Lietuvos Respublikos Seimo
Antikorupcijos komisijai

E. pristatymo informacinė sistema

ANTI KORUPCINIO VERTINIMO IŠVADA DĖL MIŠKŲ ĮSTATYMO NR. I-671 11 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-4464 IR SAUGOMŲ TERITORIJŲ ĮSTATYMO NR. I-301 31 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-4465

2020 m. vasario d. Nr.

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – Specialiųjų tyrimų tarnyba), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio nuostatomis, savo iniciatyva atliko Lietuvos Respublikos miškų įstatymo Nr. I-671 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4464 (toliau – Miškų įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo I-301 31 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4465 (toliau – Saugomų teritorijų įstatymo projektas) antikorupcinį vertinimą.

Atlikus minėtų teisės aktų projektų antikorupcinį vertinimą nustatyta, kad Miškų įstatymo projektu panaikinus galiojančio Lietuvos Respublikos miškų įstatymo (toliau – Miškų įstatymas) nuostatas, šiuo metu reglamentuojančias buvusių sodybų miško žemėje buvimo fakto patvirtinimo teisinius pagrindus, būtų sudaromos sąlygos sprendimus dėl tokių faktų priimančių asmenų diskrecijai ir asmenų, siekiančių pasinaudoti sodybų atstatymo galimybėmis, piktnaudžiavimams ir nesąžiningam elgesiui. Minėto teisės akto projekto siūlymų priėmimas galimai nepagrįstai išplėstų miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis galimybes tikslams, nesusijusiems su miškų ūkio veikla ar kitomis reikmėmis, taip pat neužtikrintų Miškų įstatyme nustatyto išimtinumo principo, reiškiančio, kad miško žemė kitomis naudmenomis paverčiama tik išimtiniais atvejais, taikymo.

Tikime laisve

1990 KOVO 11

Taip pat egzistuoja rizika, kad sudarius sąlygas privačiuose miškuose statyti neapibrėžtos paskirties pastatus gali kilti pavojus Miškų įstatymu saugomų vertybių užtikrinimui. Kadangi Saugomų teritorijų įstatymo projektu sudaromos teisinės prielaidos Miškų įstatymo projektu siūlomų nuostatų įgyvendinimui, aukščiau nurodytos rizikos aktualios ir Saugomų teritorijų įstatymo projektu numatomam teisiniam reglamentavimui (kiek tai susiję su saugomose teritorijose esančiais miškais). Dalis Projekto nuostatų sudarytų teisinės prielaidas ne tik saugomose teritorijose esančių privačių miškų žemės pavertimui kitomis naudmenomis, bet ir valstybinės žemės paskirties keitimui.

Dėl *Miškų įstatymo projekto* (toliau šiame skirsnyje – Projektas) teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projektu siūloma pakeisti galiojančio Miškų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 7 punktą ir nustatyti, kad „*Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarką nustato Vyriausybė. Miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis tik šiame įstatyme nustatytais išimtiniais atvejais: 7) privačioje miško žemėje buvusioms sodyboms atstatyti arba pastato arba pastato kartu su jo priklausiniais statyti Vyriausybės nustatyta tvarka*“.

Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, minėti Projekto siūlymai svarstyti keliais aspektais:

1.1. Projektu siūloma panaikinti galiojančio Miškų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 7 punkto nuostatas, nustatančias, kad buvusių sodybų buvimo miško žemėje faktas yra nustatomas pagal archyvinius dokumentus arba nustatant juridinį faktą.

Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, priėmus šiuos Projekto siūlymus neliktų įstatyminio lygmens nuostatų, reglamentuojančių buvusių sodybų buvimo fakto patvirtinimo teisinius pagrindus, todėl būtų neaišku, *kas, kokia tvarka ir kokiais pagrindais* nustatytų ir patvirtintų buvusios sodybos miško žemės sklype buvimo faktą. Be to, kadangi buvusios sodybos buvimo miško žemės sklype fakto nustatymas ir patvirtinimas susijęs su papildomų sąlygų įvykdymu (pavyzdžiui, kad miško žemėje buvo ne bet koks statinys ar statiniai, o *teisėtai pastatytas gyvenamosios paskirties pastatas su jo priklausiniais ar be jų*¹), atsižvelgdama į savo veiklos praktinę patirtį² Specialiųjų tyrimų tarnyba mano, kad Projektu siūlomų nuostatų priėmimas gali sudaryti sąlygas jas įgyvendinančių asmenų nesąžiningam elgesiui, diskrecijai (priimant sprendimus dėl buvusios sodybos buvimo fakto nustatymo ir patvirtinimo veikti savo nuožiūra, nepagrįstai ir

---

¹ Tokią nuomonę suponuoja Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 2 straipsnio 52 dalies nuostatos, nustatančios, kad „Buvusi sodyba – vieta žemės sklypo dalyje, kurioje faktiškai buvo teisėtai pastatytas vieno arba dviejų butų gyvenamosios paskirties pastatas (namas) su jo priklausiniais ar be jų, tačiau neišliko dėl susidariusių aplinkybių (nugriautas, sugriuvo, sudegė ar kitaip sunyko), kai jo buvimo faktas ir vieta nustatyta pagal valstybės archyvuose saugomus kartografinius dokumentus, o jeigu jie neišlikę, – nustatant juridinį faktą teismo sprendimu.

² Specialiųjų tyrimų tarnyba, 2007-06-21 atlikusi Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 8 punkto nuostatų taikymo antikorupcinį vertinimą Nr. 4-01-2311, konstatavo, kad įgyvendinant statybas esamose ir buvusiose sodybose, kai yra išlikę buvusių statinių ir (ar) sodų liekanų, leidžiančias nuostatas, buvo susiklosčiusi praktika, kai išlikusių buvusių sodybų statinių ir (ar) sodų liekanų faktui saugomose teritorijose nustatyti savivaldybių administracijų direktorių įsakymais sudaromos komisijos, kurios nariais skiriami valstybės ir savivaldybių institucijų atstovai (tokios komisijos buvo įpareigojamos konstatuoti išlikusių buvusių sodybų statinių ir (ar) sodų liekanų faktą).

priimti nepagrįstus sprendimus) ir piktnaudžiavimams. Atkreipiame dėmesį, kad iš esmės panašia (teisiškai nereglamentuota) situacija buvo piktnaudžiaujama (iki buvusios sodybos buvimo fakto pagrindus reglamentuojančių nuostatų patvirtinimo), kada saugomose teritorijose nepagrįstai pripažinus buvusios sodybos buvimo faktą (pavyzdžiui, suklastojus sodybų liekanas ir patvirtinus neva buvusios sodybos buvimo faktą) buvo statomi su saugomų teritorijų tikslais nesusiję pastatai³.

1.2. Kadangi Projekto tikslai susiję su pastatų ir jų priklausinių statybos privačioje miško žemėje galimybių išplėtimu, Projektu siūlomos nuostatos palankios tik atskiros kategorijos miškų savininkams, o Projekto nuostatų įgyvendinimas nesiejamas su išskirtinių sąlygų įvykdymu ir jų įgyvendinimas galimai neatitiktų Miškų įstatyme nustatyto miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis *išimtinumo principo, reiškiančio, kad miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejais turi būti itin reti, proporcingi, atitikti viešąjį interesą*.

1.3. Be to, Projekto siūlymai itin reikšmingi tuo aspektu, kad jie susiję ne tik su gyvenamosios paskirties (tik tokią galimybę numato keičiama galiojančio Įstatymo nuostata), bet ir kitos (Projektu neapibrėžtos) paskirties pastatų, kuriuos pagal teisės aktus atitinka itin platus negyvenamosios paskirties pastatų sąrašas⁴, statyba. Šiuo atveju gali būti diskutuojama, ar toks Projektu teikiamų siūlymų nekonkretumas (*neapibrėžiant ir nekonkretinant pastatų, kurių statyba būtų leidžiama Projekto priėmimo atveju, paskirčių ir (ar) tikslų*) jų priėmimo atveju nesudarys sąlygų galiojančio Įstatymo tikslų užtikrinimo ir saugomų vertybių apsaugos požiūriu nepagrįstoms miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis galimybėms (pavyzdžiui, jeigu miško žemė būtų paverčiama kitomis naudmenomis gamybos paskirties pastatų, kurių veikla susijusi su tarša, statyba).

Kita vertus, atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad išplėtus pastatų (gyvenamosios ir negyvenamosios paskirties) statybos galimybes miškuose, jų eksploatacijai bus reikalinga įrengti papildomą infrastruktūrą, kuri nebūtų susijusi su miškų ūkio veikla ar kitoms su miško naudojimu tiesiogiai susijusioms reikmėms. Šiuo atveju tokios infrastruktūros įrengimas gali būti susijęs su papildomais (Miškų įstatymu saugomų vertybių užtikrinimo ar apsaugos požiūriu – galimai neigiamo pobūdžio) padariniais ir naujų (jeigu priimant Projektą šiuo klausimu nebus diskutuota) teisinio reglamentavimo problemų ateityje atsiradimo rizika.

1.4. Atkreipiame dėmesį, kad Projektu siūlomos keisti nuostatos yra susijusios su platesniu Miškų įstatyme nustatyto teisiniu reglamentavimu (negu galima spręsti iš Projekto ir jo Aiškinamojo rašto), kadangi į Projektu siūlomas keisti nuostatas nuorodos pateikiamos ir kituose

³ Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2010 m. vasario 2 d. priėmė nutartį baudžiamojoje byloje Nr. 2K-16/2010, kuria komisijos išlikusių buvusių sodybų statinių ir (ar) sodų liekanų saugomose teritorijose faktui nustatyti nariai pripažinti kaltais dėl piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi suklastojant ir panaudojant buvusios sodybos buvimo faktą liudijantį dokumentą.

⁴ Pagal Statybos techninį reglamentą STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. D1-713(su pakeitimais), pastatai skirstomi į gyvenamosios ir negyvenamosios paskirties pastatus, bendrai apimančius daugiau kaip 26 pastatų kategorijas (kiekviena kategorija apima kelias pastatų paskirtis, sąrašas nėra baigtinis). Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c14e6210afe511e6b844f0f29024f5ac/asr>.

Miškų įstatymo straipsniuose. Pavyzdžiui, pritarus Projektui, neapibrėžtos paskirties pastatų statyboms nebūtų taikomas draudimas miško žemę kitomis naudmenomis paversti II grupės – ekosistemų apsaugos miškuose, III grupės – draustinių miškuose ir valstybinių rezervatų apsaugos zonų miškuose, valstybiniuose parkuose, draustiniuose, biosferos rezervatuose ir biosferos poligonuose ir kt.

Jeigu būtų nuspręsta pritarti Projektui, siūlome diskutuoti, ar tais atvejais, kai miško žemė bus paverčiama kitomis naudmenomis ne tik gyvenamiesiems namams, bet ir kitos paskirties pastatams ir jų priklausiniams statyti, atsižvelgiant į ketinamą (Projekto priėmimo atveju) statyti pastatų paskirtį ir kitas reikšmingas aplinkybes, neturėtų būti pakartotinai įvertintas galiojančiame Miškų įstatyme nustatytą miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis apribojimų turinys, o atskirais atvejais nustatytos papildomos (griežtesnės) draudimų sąlygos.

1.5. Nors Projektu siūlomų nuostatų įgyvendinimą turėtų reglamentuoti Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamas teisės aktas, iš Projekto lieka neaiškūs pagrindiniai jų taikymo ir įgyvendinimo aspektai, t. y. kuriais atvejais priėmus Projektą būtų leidžiama pastatų (ir kokios paskirties) ir jų priklausinių statyba privačioje miško žemėje. Dėl minėto neaiškumo visapusiškai ir objektyviai įvertinti Projektu siūlomo teisinio reglamentavimo antikorupcinio požiūriu negalima.

Siekdami teisinio aiškumo ir išvengti nepagrįstų sprendimų (poįstatyminiuose teisės aktuose) dėl teisinio reglamentavimo priėmimo, taip pat atsižvelgdami į tai, kas aukščiau išdėstyta, siūlome Projektą konkretinti ir apibrėžti, kurioms *reikmėms, paskirčiai ir (ar) tikslams* skirtiems pastatams galėtų būti taikomos išimtys dėl statybų privačioje miško žemėje.

Dėl *Saugomų teritorijų įstatymo projekto* (toliau šiame skirsnyje – Projektas) teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

2. Kadangi Projektu sudaromos teisinės prielaidos Miškų įstatymo projektu siūlomoms nuostatoms įgyvendinti, atsižvelgiant į Saugomų teritorijų įstatymo tikslus ir saugomas vertybes, aukščiau išdėstytos pastabos dėl Miškų įstatymo projekto yra aktualios ir Projekto nuostatoms.

3. Projektu siūloma pakeisti Saugomų teritorijų įstatymo 31 straipsnio 8 dalies 2 punkto nuostatas ir nustatyti galimybę draustiniuose, valstybiniuose parkuose, biosferos rezervatuose ir biosferos poligonuose keisti pagrindinę konservacinę ir miškų ūkio žemės naudojimo paskirtį, taip pat paversti miško žemę kitomis naudmenomis, kai atidalijama miškų ūkio paskirties žemės sklypo dalis, kurioje leidžiama atstatyti buvusią sodybą **arba kurioje leidžiama statyti pastatą arba pastatą kartu su jo priklausiniais**, arba kurioje yra teisėtai pastatytas pastatas arba pastatas kartu su jo priklausiniais, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip atskiras nekilnojamojo turto objektas (pagrindinis daiktas) (paryškintas tekstas – Projektu siūlomos papildyti nuostatos. Specialiųjų tyrimų tarnybos pastaba).

Šiuo atveju atkreiptinas dėmesys, kad nors pagal Projekto aiškinamąjį raštą Miškų įstatymo ir Saugomų teritorijų įstatymo projektų tikslas yra sudaryti sąlygas pastatų ar pastatų su jų priklausiniams statybai *privačiuose miškuose*, teisiniu požiūriu priėmus Projekto siūlymus būtų

sudaromos teisinės prielaidos *ne tik* saugomose teritorijose esančios *privačios miško žemės* pavertimui kitomis naudmenomis, bet ir *kitos pagrindinės konservacinės paskirties žemės keitimui*. Taip pat pažymėtina, kad, vertinant Saugomų teritorijų įstatymo 31 straipsnio 8 dalies kontekstą (nuostatose reglamentuojami su valstybinėje žemėje esančiomis saugomomis teritorijomis susiję klausimai), minėtos Projekto nuostatos sudarytų sąlygas teisinėms prielaidoms draustiniuose, valstybiniuose parkuose, biosferos rezervatuose ir biosferos poligonuose esančios *ir valstybei priklausančios* pagrindinės konservacinės ir miškų ūkio žemės naudojimo paskirties pakeitimui pastatų arba pastatų su jų priklausiniais statybai.

4. Projekto 1 straipsnio 2 ir 3 dalyse siūloma keisti Saugomų teritorijų įstatymo 31 straipsnio 9 dalies 3 ir 10 dalies 5 punkto nuostatas ir nustatyti, kad valstybiniuose draustiniuose ir valstybiniuose parkuose privačios nuosavybės teise priklausančiuose žemės sklypuose, kai **leidžiama statyti pastatą arba pastatą kartu su jo priklausiniais**, netaikomas draudimas dalyti jų dalimis, jeigu po padalijimo (atidalijimo) bent viena sklypo dalis tampa mažesnė kaip 7 hektarai, o besiribojančių su vandens telkiniu žemės sklypų pakrančių ilgis – mažesnis kaip 50 metrų (paryškintas tekstas – Projekto nuostatos. Specialiųjų tyrimų tarnybos pastaba).

Šiuo atveju atkreipiame dėmesį, kad nors galiojantis Saugomų teritorijų įstatymas ir numato tokių apribojimų netaikymą atvejais, kai atidalijamoje privačioje miškų ūkio paskirties žemės sklypo dalyje yra teisėtai pastatytas pastatas arba pastatas su jo priklausiniais, mūsų nuomone, toks sprendimas yra pateisinamas, kai susijęs su jau (*de facto*) pastatytų pastatų naudojimo atvejais (pastatui naudoti skirtą žemės sklypą atskiriant nuo miškų ūkio paskirties žemės sklypo), kurie yra vienkartinio pobūdžio. Tuo tarpu Projekto siūlymų priėmimas sudarytų sąlygas miškų ūkio paskirties žemės sklypų saugomose teritorijose skaidymui (atidalijant) naujų pastatų, galimai nesusijusių su saugomų teritorijų įsteigimo tikslais, statybai. Tai leidžia teigti, kad minėti Projekto pasiūlymai nederą su Saugomų teritorijų įstatymo tikslais ir gali sukelti pavojų šiuo įstatymu saugomų vertybių apsaugos užtikrinimui.

Direktorius

Žydrūnas Bartkus

Gintas Kerbelis, tel. (8 706) 63 294, el. p. gintas.kerbelis@stt.lt